

CHRISTIEN OTTENS

De gestolen fiets

G. F. CALLENBACH N.V. NIJKERK

DE GESTOLEN FIETS

ILLUSTRATIES VAN JAAP VEENENDAAL

DE GESTOLEN FIETS

DOOR

CHRISTIEN OTTENS

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

HOOFDSTUK I

Moeder stopte Jan in en zei: „En, jongen, ben je tevreden met je verjaardag?” Jan antwoordde alleen maar heel hartgrondig „nou!”, terwijl hij zijn armen extra stijf om moeders hals sloeg en zijn wang tegen de hare drukte. En als je goed kon horen, dan betekende dat „nou” van Jan een heleboel. Het betekende, dat hij het fijn had gehad op zijn elfde verjaardag. Fijn 's morgens bij vader en moeder op bed met Lies en Kees en Wim, fijn op school en fijn thuis na schooltijd, toen hij met z'n vrindjes limonade met een gebakje had gehad en later in de tuin estafette had gelopen en koek gehapt onder leiding van vader, die aldoor met het grote klapertjespistool van Kees een startschot had gegeven. . . . Maar het „nou” betekende vooral, dat Jan zo ontzettend blij was, dat hij op deze elfde verjaardag eindelijk de fiets had gekregen, waarnaar hij al zo heel lang verlangd had.

Aan die fiets lag Jan maar te denken, toen moeder al lang het knopje van het licht had omgedraaid en naar beneden was gegaan. Je moet ook denken, alle jongens en meisjes van zijn leeftijd in hun laan hadden al een fiets, sommigen al van de tijd af, dat ze haast nog op de kleuterschool waren. En alle — nou ja, bijna alle — jongens van zijn klas hadden een fiets, sommigen ook al heel lang. En Jan moest altijd maar lopen, lopen naar school en lopen naar de leesbibliotheek,

en het waren daar in dat grote dorp, waar Jan woonde, heus geen kleine eindjes, hoor!

Maar eigenlijk had Jan dat lopen het ergste niet gevonden. Trouwens, om eerlijk te zijn, zo heel vaak liep hij niet naar school, want meestal kwam Otto hem wel ophalen, of Otto en Frits reden hem samen achterop en zeiden: „Ha, die Jan! Spring er maar op!” En dan hing de ene helft van Jan aan de ene kant van Otto's bagagedrager en de andere helft aan de andere kant en zo lang er dan maar geen tuut in het zicht kwam, ging het best. . . . Nee, dat lopen was het ergste niet geweest, maar wel dat je niet mee kon als de jongens gingen hengelen of zwemmen een eind buiten het dorp of als ze in de vakantie eens een hele dag op stap gingen met een stuk of wat vrienden. . . . Maar nu werd dat allemaal anders.

Morgen, dacht Jan, morgen rij ik fijn op m'n eigen fiets naar school. Tjonge, wat was dat een opluchting geweest, toen daar 's morgens op de slaapkamer van vader en moeder de fiets had gestaan met een groot laken er over heen, dat kleine Wim er af had mogen trekken, terwijl de anderen „Lang zal hij leven” hadden gezongen. Hij had er wel half en half op gerekend, want vader had al een jaar geleden tegen hem gezegd: „We zullen zien of het volgend jaar kan, jongen.” Maar ja, je wist toch nooit. En hij had in de afgelopen weken wel vaak moeder even aan de arm getrokken als ze alleen in de keuken was of als ze hem kwam toedekken 's avonds en gezegd: „Hè, moeder, zeg eens of ik een fiets krijg?” Moeder had altijd gezegd: „Ik weet het niet, Jan, we zullen nog wel eens zien.” Dan was Jan nog niets verder en dan dacht hij: als vader en moeder nou maar geld genoeg over hebben voor een nieuwe fiets. Want Jan wist best, dat er een heleboel geld nodig was voor gewone dingen als melk en brood en nieuwe

zolen onder de schoenen, voor kolen en voor kleren en waar al niet voor. . . . En het was nog maar een week geleden, toen had hij vader tegen moeder horen zeggen: „Ik ben wel geschrokken van de apotheekrekening; ziek zijn is duur tegenwoordig.” Toen was Jan ook geschrokken; hij begreep wel, dat het ging over de bijzondere medicijnen, die Kees had moeten hebben, toen hij zo lang ziek geweest was van de winter, en hij had gedacht: O, o, als ze nu maar genoeg over hebben voor een fiets. . . .

Gelukkig, nu was de fiets er, Jan zijn eigen fiets. Dat het geen heel nieuwe was, maar een oude, die keurig opgelapt en opgeknapt was met nieuwe trappers en een nieuwe kettingkast, een nieuwe lamp en een nieuwe bagagedrager, vond Jan alleen maar prettig. Op zo'n spiksplinternieuwe uit een etalage zou je immers zo vreselijk keurig moeten zijn en je zou er haast niet mee over de bospaden en door de kuilen van de Achterweg durven pezen. Nee, de fiets was precies zoals hij voor Jan zijn moest. . . .

Zo lag Jan in bed te denken. En hij dacht ook hoe fijn ze gespeeld hadden die middag, en hoe fijn vader had meegedaan. Otto en Frits hadden nog tegen hem gezegd, toen ze weggingen: „Het was reuzen, jô!” Tegen vader hadden ze gezegd: „Dag, meneer, welbedankt voor de prettige middag,” maar dat zei je nou eenmaal altijd als je op verjaardagsvisite geweest was. Tegen hem hadden ze gezegd: „Het was reuzen, jô” en je kon er uit horen, dat ze het echt meenden. . . .

Jan hoorde de trap kraken. Dat was Lies, die naar bed ging. Lies zat in de eerste van de H.B.S. en moest vaak nog huiswerk maken 's avonds. Plof — Lies zette haar schooltas naast haar bed, dan wat geschuifel; het neerzetten van het opklapbed. Dan weer stappen op de trap, Jan hoort dat het vader is.

Als even later het knopje van het licht op Lies haar kamer geklikt heeft, gaat de deur bij Jan op een kier open en klinkt vaders stem: „Slaapt de jarige jongen al, of ligt hij nog aan zijn fiets te denken?”

Jan maakt een tevreden knorgeluid onder zijn dekens, waaraan vader kan merken, dat hij inderdaad nog klaar wakker is. Dan gaat de deur verder open, een streep licht valt vanuit de gang over de dekens en dan komt vader nog even op de rand van Jan zijn bed zitten.

„Zeg, joch,” zegt hij tegen Jan, „jij hebt nu je eigen fiets, zul je er zuinig op zijn? Hem geregeld schoonhouden en niet expres stoepranden oprijden en lantarenpalen laten sneuvelen? En je keurig aan de verkeersregels houden?”

„Tuurlijk,” antwoordt Jan. „Stel je voor, dat er wat met m'n fiets gebeurde, vader. Ik heb al zo lang zonder gezeten, wat u?”

„Ja,” zegt vader weer, „dat zeg je nu wel zo, maar daar moeten we het toch ook nog eens even over hebben. Zie je, toen ik een jongen was, toen kregen we pas een fiets als we er zelf een verdienden.”

„Nou ja, vader,” zegt Jan, terwijl hij rechtop in zijn bed gaat zitten, „maar toen u klein was, waren de fietsen misschien nog maar pas uitgevonden en toen hadden al uw vriendjes er ook geen, dat is toch een heel verschil.”

„Dat is ook een verschil,” gaf vader lachend toe, „en daarom ben ik ook reuze blij, dat jij nu een fiets hebt, net als Otto en Frits en de anderen. Maar als jij zulke heldere opmerkingen kunt maken, ben je ook helder genoeg, om te begrijpen wat ik nu ga zeggen. Er zijn mensen, veel mensen zelfs, die denken, dat ze pas gelukkig kunnen zijn, als ze het een of ander hebben. Dat zijn mensen, die altijd ontevreden blijven, want

telkens zien ze bij anderen weer dingen die ze óók zouden willen hebben. Die mensen werken vaak heel hard om die dingen te krijgen: een dure radio, of een auto, of iets anders en hun hele leven zitten ze te verlangen naar wat ze nèt niet kunnen krijgen. Ik wil maar zeggen, jongen, ik hoop, dat jij zult leren om tevreden en blij te zijn met wat je hebt. En vandaag is dat zo'n kunst niet, maar een andere keer als er eens dingen zijn die niet kunnen, moet je daar maar eens aan denken."

„Vader,” zei Jan vlug, toen vader had uitgesproken, „wat zou u dan het allerliefste hebben? Een auto?”

„Jongetje, jongetje,” lachte vader, „je wilt me aan de praat houden, geloof ik, en daar loop ik niet in, want het is al vreselijk laat. Maar als je het graag weten wilt, het lijkt me heerlijk om een auto te hebben en voor moeder zou het me heerlijk lijken om een wasmachine te hebben, maar moeder en ik zijn zo tevreden met onze vier lastpakken, dat we daar helemaal nooit aan denken!”

Bij het woord „lastpakken” had vader Jan eens flink bij de schouders gepakt en in zijn kussen geduwd; toen gaf hij hem nog een kus en zei: „Welterusten, jongen.”

„Dag, vader,” antwoordde Jan. Nog even dacht hij: Morgen fijn op mijn eigen fiets naar school en een paar minuten later sliep hij al als een marmot.

HOOFDSTUK II

Moeder zei aan tafel: „Jan zijn zolen slijten tegenwoordig maar op één plek en dat is de plek waar de trappers van zijn fiets er tegen aan komen, lopen doet die jongen niet meer.” Haar ogen lachten er een beetje bij en Jan gaf dus maar geen antwoord. Want ja, moeder had gelijk, hij liep niet meer, hoor. Zelfs als hij naar de brievenbus moest, die op het hoekje stond, haalde hij nog gauw even zijn karretje uit de schuur. En de eerste middagen na zijn verjaardag had hij net zo lang geoefend op de Achterweg, tot hij de slagerssprong zo perfect kon maken, alsof hij zijn leven lang niet anders gedaan had. Eerlijkheidshalve moet gezegd worden, dat daarbij de fiets ook zijn eerste schrammetjes had opgelopen, want helemaal zonder vallen was het bij die oefeningen niet gegaan. Maar ja, dat was niet anders, want Jan vond nu eenmaal, dat je als je een fiets had ook mans genoeg moest zijn, om er met de slagerssprong op te komen.

Met witte was had hij 's avonds zorgvuldig de krassen op de spatborden bewerkt en toen hij de volgende dag de verbaasde blik van Lies en de bewonderende ogen van Kees en Wim zag, toen hij zijn opspringtechniek in praktijk bracht, voelde hij zich voor zijn inspanning rijkelijk beloond. En zo'n kleine triomf had Jan wel nodig, want plagen konden ze bij hem thuis allemaal goed, vooral als iemand zo'n dui-

delijk zwak plekje had als Jan voor zijn fiets. Nu, Jan had zijn antwoord wel klaar als ze hem aan tafel plaagden en meestal was het een gezellige en vrolijke drukte als ze allemaal thuis waren.

Maar één ding had hij Kees, die kleine aap van acht, maar moeilijk kunnen vergeven. Dat was geweest, toen hij pas een paar dagen met zijn fiets naar school ging. Terwijl hij naar het fietsenhok ging om twaalf uur om zijn fiets te halen, had hij Kees al naar hem zien wijzen en wat zien smoezen met een troepje vrindjes. En ja, hoor, terwijl hij het hek uitreed en juist dacht: Even oppassen, dat ze me niet bij m'n bagagedrager grijpen, daar hief me dat stel een soort spreekkoor aan: „Ruim baan, ruim baan, daar komt onze Jantje aan. Bellen met je bel, sturen met je stuur. . . .” Jan kende dat versje wel, het stond in een boekje, waaruit moeder Kees en Wim vaak voorlas, maar dat die apen hem belachelijk maakten, door zijn naam. . . . hij zag wit van woede. Even wilde hij zijn fiets neergooien om die nare Kees te lijf te gaan, maar het troepje maakte zich al uit de voeten en een paar jongens van de ULO namen het refrein over: „Bellen met je bel, sturen met je stuur. . . .”

Jan besloot maar vlug naar huis te rijden. Zijn tanden hield hij op elkaar, zijn handen zagen wit van het woedende klemmen rond zijn stuur. Thuis had hij Kees opgewacht om hem te lijf te gaan. Maar natuurlijk kwam vader er net aan en die was tussenbeide gekomen. Dat was niet zo leuk geweest. Al dacht Jan, toen hij alles, huilend van boosheid, verteld had, toch aan vaders ogen te zien, dat die het wel een beetje begreep. Maar goed, dat was alweer voorbij en verder was het alleen maar heerlijk om een fiets te hebben.

Vorige Woensdag had hij samen met Frits en Otto een hele

zwerftocht door de omgeving gemaakt en zoiets zouden ze wel vaker doen als het wat verder in het voorjaar was. O, er was nog van allerlei in het verschiet. Moeder had gezegd: „Nu jij een fiets hebt, Jan, moet je ook maar zo gauw mogelijk leren zwemmen. Je kunt nu gemakkelijk naar het zwembad en dan moet je maar geregeld gaan.” Nou, dat zou moeder geen twee keer behoeven te zeggen. Jan zou haar er wel aan herinneren, hoor, zodra het warm genoeg was. Ja, Jan vond, dat hij het reuze had en dat kwam toch maar grotendeels door die fiets.

Toen gebeurde er op een dag iets heel ergs. . . .

HOOFDSTUK III

Het was Donderdagmiddag na schooltijd en het was stil in de laan. Jan had even wat gevoetbald met wat kleinere jongens, maar die moesten binnenkomen en nu had hij „in een peesgang”, zoals hij dat zelf noemde, een paar blokjes omgereden.

Toen hij weer bij hun eigen huis kwam, dacht hij: Even kijken of moeder nog thee heeft en hij had zijn fiets tegen de boom voor hun hek gezet en was naar binnen gegaan. Hij wist wel, dat hij natuurlijk éigenlijk zijn fiets binnen het hek tegen de keukenmuur moest zetten, maar nou ja, hij bleef toch maar éven binnen, dus laat maar, hoor.

Moeder zei direct: „Daar is zeker een klant voor thee!” en had hem een kopje ingeschonken en omdat de kleintjes toch boven aan het spelen waren, kreeg hij nog een biskwietje, hoewel hij er ook al een gehad had toen hij uit school kwam. Zo zaten ze heel gezellig bij elkaar en Jan vertelde wat ze 's middags in de klas gedaan hadden. Het was een echt fijne middag geweest, ze hadden haast niet behoeven te leren, want eerst was er gymnastiek gedaan en daarna had mijnheer ze leren weven op een stuk karton. Ze gingen nu allemaal een vierkantje weven en dan werden die aan elkaar genaaid en zo maakten ze met de hele klas een mooi kleed.

„Nou,” zei moeder, „dan vind ik toch, dat je wel wat ge-

leerd hebt vanmiddag; je moet voor mij ook maar eens een kleedje weven als je het goed kunt. Maar kom, nu ga ik voor de boterham zorgen, want anders staat de tafel niet klaar als vader thuiskomt.”

„Is het al zó laat?” schrok Jan. „Dan fiets ik nog even een

heel klein eindje om, moeder en daarna kom ik wel schoenen poetsen.” En vrolijk stapte Jan de keuken door en de achterdeur uit.

Het duurde maar een ogenblik en toen zag moeder een doodsbleke, huilende jongen weer binnenstormen: „Mijn fiets is weg, moeder, mijn fiets is weg. . . .”

Moeder schrok zichtbaar, ging naar buiten, ondervroeg Jan,

die snikkend achter haar aan kwam. Waar had hij de fiets neergezet? Hij wist toch wel, dat ze hem verboden had de fiets voor het hek op straat te laten slingeren? Zou er niet één van de jongens uit de buurt even op weg zijn, die hem toch straks nog weer terug zou brengen? Maar in haar hart geloofde moeder dat toch ook niet. Het was wel duidelijk, dat de fiets weg was, gestolen . . .

Jan huilde nu met schokken en hoge uithalen en was niet tot bedaren te brengen. Binnen rende hij meteen naar zijn kamer en liet zich voorover op zijn bed vallen . . .

. . . . De fiets weg zijn fijne fiets gestolen!

Jan wist niet hoelang hij zo gelegen had, zachtjes doorsnikkend en met een dof gevoel in zijn hoofd, toen vader binnenkwam en streng, maar niet boos zei: „Jan, ga eens zitten en vertel eens hoe het gebeurd is.”

Veel was er niet te vertellen, het was allemaal duidelijk genoeg.

Vaders gezicht stond ernstig. „Het is heel erg, Jan,” zei hij, „en ik zal je geen standje geven, dat je je fiets weer tegen een boom hebt gezet, want de les, die je nu gekregen hebt, is heel wat harder, dan ik graag gewild had.”

Jan begon weer te huilen, met nu en dan een hoge uithaal. „Ik zal dadelijk de politie opbellen, jongen, en alles vertellen, maar je moet er maar niet op rekenen, dat dat helpt, want een jongensfiets, waarvan er dertien in een dozijn gaan, terugvinden, is net zoiets als een naald in 'een hooiberg zoeken. Maar je zult nu flink moeten worden. Je weet heel goed, dat het voor een deel je eigen schuld is en je zult de gevolgen moeten dragen. Ik ga naar beneden opbellen en

jij moet je maar wat gaan wassen en straks gewoon aan tafel komen."

Jan zat nog een poosje suf op de rand van zijn bed, ging toen zijn gezicht wassen en liep somber de trap af naar de huiskamer, waar de anderen al aan tafel zaten. Hij kon aan hun gezichten zien, h oe erg ze het allemaal vonden, maar ja, wat had hij daaraan? Hij was zijn fiets kwijt, hij kon weer gaan lopen en aan van alles en nog wat niet meedoen. . . .

Iedereen was erg stil en het leek wel of er veel minder gegeten werd dan anders en of de maaltijd heel gauw om was. Kees gaf vader de Bijbel aan en vader las. Jan hoorde niet wat, hij dacht aan zijn fiets. Daarna bad vader een kort gebed voor, waarna ze allen samen het Onze Vader baden, hardop, zoals ze dat elke avond deden. Automatisch deed Jan mee, tot ze aan die ene regel toe waren. . . . „gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. . . .” Toen gingen Jans ogen wijd open. Hij keek naar vader, die, de handen gevouwen, de ogen gesloten, verder bad. Er kwam een diepe rimpel in Jans voorhoofd en een boze gloed in zijn ogen en toen even later het „Amen” gezegd was en iedereen van tafel ging, sprong hij van zijn stoel en liep naar vader toe. „Vader, ga eens even mee naar de andere kamer, ik moet u wat vragen, nu direct.”

Verwonderd keek vader Jan aan en ging met hem apart. „Wat is er?” vroeg hij.

„Vader, dat van die schuldenaren, betekent dat, dat ik die gemene, vuile dief zou moeten vergeven, nee toch?”

Er twinkelt iets in vaders ogen, maar toch is hij heel ernstig als hij antwoordt: „Ja, dat heb je heel goed begrepen, Jan; als we vragen of God ons wil vergeven, dan moeten we bereid zijn anderen te vergeven. Als jij bidt of God jou de ver-

keerde dingen die je doet vergeven wil, dan zul je ook iemand, die kwaad tegenover jou gedaan heeft, moeten vergeven. Zo is het precies."

„Als u maar niet denkt, dat ik dat doe, zo'n schurk! Als dat moet, nou, dan bid ik net zo lief niet. Het is toch nogal een verschil, wat ik verkeerd doe en stélen."

„Met dat verschil zit het misschien toch wel wat anders dan jij nu denkt, jongen," antwoordt vader rustig op Jans heftige uitval, „maar ik begrijp best, dat het heel moeilijk voor je is. De Here God zal dat ook wel begrijpen, denk ik. Maar je mag niet oneerlijk zijn, en misschien is het dan maar beter, dat je het Onze Vader niet meebid't voorlopig, totdat. . . . totdat je het weer kunt. . . ."

Jan kijkt naar het vloerkleed en ineens komen er weer tranen in zijn ogen en hij huilt, hij huilt alsof hij nog een heel kleine jongen is, tegen vader aan.

Daarna gaat Jan naar bed; hij ligt er die avond nog eerder in dan de kleintjes. Zijn ogen zijn nog vochtig en soms balt hij ineens zijn vuisten en zegt hij tussen zijn tanden: „Gemene, vuile dief!"

Dagenlang liep Jan somber rond. Op school vroegen de jongens hoe het gekomen was en of hij geen verdachte man had zien lopen.

Anderen vertelden weer van diefstallen, hoe ergens een ruit was uitgesneden en hoe bij een andere gelegenheid een kleine terrier een inbreker in zijn broek had gebeten en vastgehouden. . . . Maar wat had Jan aan al die verhalen? Hij zat weer achterop bij Otto als hij naar school ging. En soms op een vrije middag leende hij de fiets van Lies. Het was en bleef heel erg. . . .

Thuis werd er niet meer over gesproken. Een paar maal had vader de politie opgebeld, maar er was geen spoor van de fiets ontdekt. Dat was ook niet te verwachten, zei vader.

Op een dag, toen vader met Jan alleen in de kamer was, zei hij tegen hem: „Zeg, Jan, bidt jij het Onze Vader alweer mee, jongen?”

Jan keek van onder zijn wenkbrauwen vader aan, met een wat schuldig gevoel wel, maar hij zei toch hard en boos: „Nee, vader, ik vind die vent, die mijn fiets gestolen heeft, nog steeds een gemene dief. Ik, ik . . . haat hem . . .”

„Niet zulke grote woorden gebruiken, Jan,” antwoordde vader, „en wat dat bidden betreft, ik vind het jammer, dat je het nog steeds niet kunt, maar misschien verandert dat nog wel eens”

Dat was alles en over de fiets werd verder niet gepraat. En gelukkig, Jan dacht er zelf ook minder vaak aan, want hij was geen kniesoor, hij wist altijd wel leuke dingen te verzinnen. Vaak kwamen Otto en Frits bij hem spelen in de tuin, boomklimmen en sluipen en soms rovertje spelen in het bos vlakbij. Dan was Jan net zo vrolijk als de anderen en alleen als hij ze zag wegfietsen naar huis, voelde hij het nog even

Zo ging dat voorjaar voor Jan voorbij en alle dagen leken op elkaar; naar school gaan, spelen met de jongens, huiswerk maken, moeder helpen afwassen 's avonds, 's Zondagsmorgens met vader of moeder naar de kerk, 's middags een fijn indianenboek lezen of een wandeling maken met zijn alleen Ja, zo ging het door — tot er weer iets gebeurde...

HOOFDSTUK IV

Het was op een Woensdagmiddag. Toen Jan uit school kwam, had moeder gezegd: „Jan, Lies kan vanmiddag op de jongens passen. Wij gaan een paar nieuwe schoenen voor jou kopen en we zullen meteen naar een nieuwe manchester broek gaan kijken, want die je nu aanhebt wordt toch wel erg kort.”

Nou, Jan was daar wel voor te vinden. Het was altijd gezellig om met moeder alleen boodschappen te gaan doen. En bovendien nieuwe schoenen en een nieuwe broek op één dag, dat is ook lang niet mis.

Na het eten vloog hij dus al uit zichzelf naar boven om zich netjes te maken en zijn hoofd extra lang onder de kraan te houden, voor hij probeerde een keurige, rechte scheiding te trekken. En toen hij beneden kwam, stond moeder ook al klaar.

„Zullen jullie zoet zijn, jongens?” zei moeder nog tegen Kees en Wim. „En zorg jij, dat er thee is, Lies, als we thuis komen?”

Toen gingen ze, flink opstappend, weg, want het was een hele wandeling van de buitenkant waar ze woonden naar de winkelstraten van hun grote dorp.

Soms gaf Jan moeder een arm, dan huppelde hij weer eens een eind naast haar, de stoeprand op en af, en ondertussen

vertelde hij van de dingen, die op school gebeurd waren. Hij vertelde dat één van de jongens van de klas in het ziekenhuis lag om geopereerd te worden en dat ze hem nu allemaal om de beurt een brief schreven, dat ze ook over een paar weken met de klas een schoolreisje gingen maken in een grote autobus en zo vloog de tijd om en waren ze bij de winkels voor ze er erg in hadden.

Bij het kopen van de schoenen moest Jan nogal grinniken om de toon, waarop de winkelier aldoor „jongenheer” tegen hem zei en daarna, op straat, moest hij zo nu en dan even ongemerkt naar beneden kijken om te zien hoe de nieuwe schoenen stonden, die hij meteen had mogen aanhouden.

Moeder keek telkens naar de etalages, maar eigenlijk nooit naar dingen, waar Jan belang in stelde. Dat vond hij echter niet zo erg, want er was genoeg rond te kijken. En terwijl moeder voor een winkelraam stond, waar pyamaflanel, wol en breinaalden waren uitgestald, stond Jan met zijn rug er naar toe wat naar de voorbijgangers te kijken en te proberen het merk van in de verte naderende auto's te raden, want daar was hij een hele baas in.

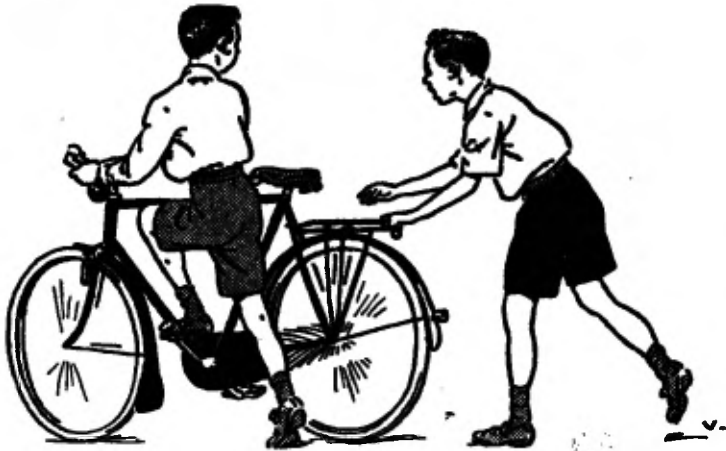
Toen opeens werd hij koud en warm tegelijk. Hij trok moeder aan haar arm: „Moeder, moeder, kijk daar!”

„Jongen, je laat me schrikken, wat doe je raar, wat is er?” Moeder vroeg niet verder; ze keek in de richting, waarin ook Jan was blijven staren en ze zag wat Jan gezien had: een jongensfiets, die precies leek op de fiets, die Jan voor zijn verjaardag had gekregen en die zo ongelukkig was weggeraakt. „Mijn fiets! Moeder, zie je niet, dat het de mijne is. . . .? Kom mee, ik wil er heen. . . .!”

Moeder kijkt wat onthutst. Daar gaat een mevrouw met haar zootje, beiden met een fiets aan de hand en kun je daar nu

maar op afstappen en zeggen: „Pardon, mevrouw, maar is dat niet de fiets van onze Jan?”

Maar Jan laat moeder geen tijd om lang te denken: „Toe nou, moeder, straks rijden ze weg. En hij is het echt. Weet je niet, dat ik zo'n overdrukplaatje van Pinocchio op mijn spatbord had geplakt? Je kunt nog precies zien waar het gezeten heeft. Kom nou gauw. . . .” En Jan stuift al weg, op de vreemde mevrouw met haar zoontje af. . . .

Ja, nu gaat moeder er ook maar vlug heen. Ze willen net weer opstappen, maar Jan pakt de bagagedrager van de jongen beet, zo opgewonden is hij.

Snel stapt moeder nu op de dame af en zegt: „Pardon, mevrouw, mag ik u misschien even iets vragen?”

De mevrouw kijkt wel wat verbaasd, maar zegt toch vriendelijk: „Natuurlijk, mevrouw.”

Ze gaan weer terug naar de stoep en dan probeert moeder

uit te leggen: Jan zijn fiets is enkele maanden geleden gestolen en nu lijkt het wel erg vreemd, maar we weten bijna zeker, dat deze het is.

De mevrouw fronst haar wenkbrauwen en zegt dan: „Mevrouw, we hebben deze fiets gewoon bij onze eigen fietsenmaker gekocht. De tijd klopt inderdaad, het was een week of zes, zeven geleden, dat mijn man deze tweedehands kon kopen. Maar ik kan me toch niet voorstellen.”

„Maar hij is het, mevrouw,” zegt Jan opgewonden. „Kijkt u maar, hier zitten nog allemaal stukjes van het Pinocchio-plaatje, dat ik er opgeplakt heb. Kijk, hier op het achterspatbord. . . .”

De jongen, die zijn stuur stevig vasthoudt, kijkt wantrouwig naar Jan: het is toch zeker zijn fiets!

Dan zegt Jans moeder: „U begrijpt wel, dat dit een raar geval is, maar we kunnen hier misschien beter op straat niet verder over praten. Mag ik u ons adres geven en wilt u mij misschien het uwe zeggen, dan kunnen we hier vanavond even over opbellen en dan kan er verder over gesproken worden als de kinderen er niet bij zijn.”

Dat lijkt wel het beste. De dame geeft haar adres op. Ze woont helemaal aan de andere kant van het dorp, dat tegen de naburige stad aangebouwd is en ze heeft telefoon.

„Dank u wel,” zegt moeder nog, „dan belt mijn man u vanavond wel op.”

De mevrouw groet met een kort knikje, zegt: „Kom, Basje” tegen de jongen met de fiets en dan stappen ze op en rijden weg.

Jan staat verbijsterd te kijken. Dat is meer dan hij verwerken kan: in de Dorpsstraat zijn eigen fiets tegen te komen en er dan tien minuten later een vreemd joch, die door zijn

moeder Basje genoemd wordt, op te zien wegtijden.

Moeder legt haar hand op Jans schouder en zegt: „Jongen, je moet maar proberen rustig af te wachten, want dit is een raar geval. Vader zal er zeker direct achteraangaan als hij geen haastwerk heeft vanavond, maar toch moet je er niet te vast op rekenen, dat je je fiets terugkrijgt.”

„Maar het is eerlijk mijn fiets,” zegt Jan en hij stampet zo woedend op de straat, dat de voorbijgangers kijken naar dat jongetje, dat zo heftig met zijn moeder staat te praten. „Het is echt en eerlijk mijn fiets,” zegt hij nog eens.

„Ja,” antwoordt moeder, „en nu moet je proberen het verder echt en eerlijk aan vader over te laten.”

HOOFDSTUK V

Die avond aan tafel, toen moeder aan vader, die net thuis was gekomen, wilde vertellen, wat er gebeurd was, praatten ze allemaal door elkaar.

Jan zei: „Ik zag het dadelijk, vader, je kon precies zien waar mijn Pinocchioplaatje had gezeten, dat ik op het spatbord had geplakt.” Kees vroeg: „Mocht die dief hem nou zomaar weer mee naar huis nemen?” Kleine Wim kraaide: „Diefse moete inne sak van Zwarte Piet en dan gaan se heé-e-lemmaal naar Spanje” en Lies zei: „Vader, die fiets is nu toch van die mensen, die hem het laatst gekocht hebben of is hij nu toch nog van ons?”

„Tuurlijk,” viel Jan weer in, „het is toch zeker mijn fiets en u gaat hem vanavond lekker terughalen, hè vader?”

Vader legde met een ongelukkig gezicht zijn handen op de oren en zei: „Jongens, jongens, houden jullie eens allemaal je mond en laat moeder eens even aan het woord. Daarna zal ik dan wel proberen te zeggen wat ik er van vind.”

Ze kalmeerden wat, moeder vertelde hoe alles gegaan was die middag en daarna legde vader toen uit, waarom het zo'n raar geval was. De ouders van het jongetje, dat ze waren tegengekomen, hadden waarschijnlijk, zoals de mevrouw ook gezegd had, de fiets gewoon tweedehands bij een fietsenmaker gekocht, net als vader en moeder dat voor Jan zijn ver-

jaardag ook hadden gedaan. En nu kon het zijn, dat het een slechte fietsenmaker was, die wel wist, dat de fiets gestolen goed was, maar het kon ook heel best — en dat was het meest waarschijnlijke zelfs, zei vader — zo zijn, dat die fietsenmaker een keurige man was, die de fiets zomaar van iemand gekocht had, zonder er iets van te vermoeden, dat de man, van wie hij hem kocht, een dief was.

„Nou,” zei Kees, „dat kun je toch zeker wel zien. . . .”

Vader lachte. „Nee, Kees,” antwoordde hij, „een dief ziet er net uit als je vader of de melkboer of mijnheer op school. Gek, hè? Dat kan Jan ook maar niet geloven.”

„Wèl, vader,” zei Jan, die het gevoel had, dat vader hem even voor de mal hield.

Maar vader keek erg ernstig, toen hij er als terloops aan toevoegde: „O, ik dacht, dat ik dat een paar maal van je begrepen had.”

Ineens wist Jan toen wat vader bedoelde: dat hij het Onze Vader niet meer bad, omdat een dief niet gewoon een ander mens was, maar een gemene schurk. Hij keek maar naar zijn bord, want daar praatte hij liever niet over, zeker niet als de anderen er bij waren.

Vader had trouwens gewoon doorgepraat tegen Lies en scheen het ook alweer vergeten te zijn. Hij had het nu over „heling van gestolen goed,” dat was als je gestolen goed kocht om het weer verder te verkopen en dat was ook verboden bij de wet. Ja, het was erg ingewikkeld, zei vader, want wilden ze de fiets terug hebben, dan zou hij er een politiezaak van moeten maken, „en,” zei hij, „dan hebben we nog alleen maar stuivertje gewisseld, want dan heeft een ander jongetje zomaar ineens geen fiets meer.”

Jan keek nors en zei: „En hij is van mij en dat joch was nog

veel jonger ook. U gaat er toch vanavond heen, hè vader?" „Ja," zei vader, „ik ga er vanavond heen, maar je mag er niet te vast op rekenen, dat je je fiets terugkrijgt. Je moet maar geloven, dat vader en moeder het zo zullen regelen als het het beste is."

Jans gezicht betrok, maar hij probeerde flink te blijven. „Ik hoop maar, dat de politie de dief pakt," zei hij nog tegen moeder in de keuken. „Gaat hij dan de gevangenis in, moeder?"

Moeder antwoordde alleen maar: „We zullen hopen, dat er niemand voor die fiets van jou de gevangenis in moet, Jan, want dat is heel erg."

Het laatste, dat Jan hoorde voor hij naar boven ging, was vaders stem aan de telefoon: „Goed, dan kom ik over een uurtje even bij u aan"

In bed probeerde Jan wakker te blijven en hij vond, toen hij alles weer overdacht, dat vader en moeder, die bij een oneerlijkheid thuis altijd heel streng waren, wel wat erg zacht over dieven oordeelden.

Jan sliep al heel vast, toen laat in de avond vader terugkwam en nog een lang gesprek in de kamer had met moeder.

HOOFDSTUK VI

De volgende ochtend sloop Jan voor dag en dauw naar beneden. Hij had zo'n kleine hoop, dat zijn fiets terug zou zijn en achter zou staan bij die van vader en moeder en Lies. Dat werd een teleurstelling en op zijn tenen ging hij dus maar weer naar boven.

Maar net toen hij midden op de trap was, hoorde hij een deur opengaan en vaders stem zacht zeggen: „Ben jij daar, Jan?” „Ja, vader,” zei Jan op een fluistertoon.

„Kleed je maar direct aan, dan kom ik ook beneden.”

In een wip was Jan gewassen en aangekleed en zat in de vreemd-stille kamer te wachten op vader. Het duurde niet lang voor die ook beneden kwam en, na even de keuken te zijn binnengelopen, met twee gesmeerde boterhammen de kamer instapte.

„Zo, vroege vogel, eet jij dit maar op en dan gaan wij samen een ochtendwandelingetje maken, want je brandt natuurlijk van nieuwsgierigheid om te weten hoe het gisteren is afgelopen.”

„Krijg ik hem terug, vader?” zei Jan met een benepen stem. „Dat kan ik nog niet zeggen, jongen. Eet nu even die paar happen op, dan vertel ik je dadelijk onderweg precies hoe het gisteravond is gegaan.”

Even later liepen ze door de stille morgen, vader met grote,

langzame pas, Jan met kleine stappen, gespannen naar vader kijkend, die gelukkig dadelijk begon te vertellen.

„Nou,” begon vader, „je weet, ik ben gisteravond eerst naar mijnheer en mevrouw Veldman gegaan.”

„O, de vader en moeder van die Basje zeker,” zei Jan.

„Juist. Ik heb ze gevraagd of ik de fiets mocht zien en ik ben er ook helemaal zeker van, dat het dezelfde fiets is, die we jou op je verjaardag hebben gegeven en die hier een paar maanden geleden voor het hek is weggehaald. Dat heb ik ook tegen die mijnheer en mevrouw gezegd, en ze wilden dat ook wel van me geloven, maar daarmee was de zaak natuurlijk nog niet opgelost.”

„Maar als ze toch geloven, dat hij van mij is, moeten ze hem toch teruggeven, anders is het toch oneerlijk?”

„Kalm, kalm,” onderbrak vader Jans verontwaardigde uitroep, „en niet zo hard roepen, want er zijn mensen die nog willen slapen. En nu moet jij je eens proberen in te denken, dat er hier een week na jouw verjaardag een mijnheer was gekomen, die gezegd had: het spijt me wel, maar die fiets is van mij gestolen en blijkbaar verkocht en hier terechtgekomen, maar nu wil ik hem terughebben. Wat had jij dan gezegd?”

Jan kijkt beteuterd. Ja, als je 't zo beschouwt. . . .

„Zo is het nu voor die vader en moeder van Basje en ik kan me best voorstellen, dat ze niet zomaar „alstublieft” zeggen en mij die fiets meegeven. Ze hadden die fiets gekocht bij een keurige fietsenmaker, waar ze altijd heengaan met hun reparaties en van wie ze zeiden, dat hij nooit iets zou kopen, als hij wist, dat het van diefstal afkomstig was. Eigenlijk wilden ze me liever zijn naam en adres niet eens geven, want ze wilden die man geen moeilijkheden bezorgen. Maar toen we

wat hadden zitten praten, begrepen ze wel, dat ik ook niemand onnodig in moeilijkheden wilde brengen en omdat ze toch wel inzagen, dat ik hem graag wilde spreken, vertelden ze me dus hoe hij heette en waar hij woonde.

Het was over halftien, toen ik weer buiten stond, maar ik ben toch maar naar die fietsenmaker gegaan. Hij woonde gelukkig boven zijn zaak en was nog op. Het was een aardige man, die maar heel weinig zei en toch allesbehalve nors was. Toen ik bij hem in de huiskamer zat, zei hij: „Zegt u het maar,” en luisterde daarna heel aandachtig naar wat ik hem vertelde over je fiets.

Ik denk, dat die man een Fries is, hij heette ook Wiersma trouwens. Toen ik uitgepraat was, keek hij heel ernstig en trok eerst een paar keer aan zijn pijp voor hij zei: „Da's niet zo best.” Weer deed hij een paar trekken aan dat pijpje en zei: „En het is erg sneu voor die kleine jongen van u, want die zal wel wijs geweest zijn met die fiets. . . .” Daarna hield hij zijn mond weer, maar ik vond het erg aardig, dat hij aan jou dacht, Jan, want de meeste mensen denken alleen maar aan het gezeur, dat ze zelf met zoiets krijgen. Zo iemand is die Wiersma niet, want hij legde zijn pijp op tafel en vroeg: „Meneer, ik wou graag precies weten, wat u zou doen, als ik u kon helpen om de man, die mij deze fiets heeft verkocht, te vinden. Want als u van plan is er toch een politiezaak van te maken, dan kunt u dat maar beter meteen doen en dan kan de politie me wel komen vragen wat ze weten willen.”

Toen wist ik precies waar ik aan toe was, Jan en ik zei: „Kijkt u eens, ik zou er liefst de politie niet in mengen, maar nu het eenmaal zover is, dat de fiets teruggevonden is, zal ik dat toch wel moeten doen, tenzij ik er zelf achter kom, wie het gedaan heeft, om met die man te praten.”

„Dus. . . .” zei Wiersma bedachtzaam, „u is niet van plan om de man die het gedaan heeft bij de politie aan te geven?” Ik moest over die vraag even nadenken, Jan, voor ik heb geantwoord: „Mijnheer Wiersma, u vraagt me dat op de man af. Nu zal ik u ook maar op de man af wat zeggen: U praat, alsof u weet wie het gedaan heeft en alsof u niet graag zou

willen, dat die man gestraft werd voor zijn diefstal, want diefstal is het en dat is een grote zonde.”

„Ik denk wel, meneer, dat we elkaar zullen begrijpen,” antwoordde Wiersma toen, „want omdat u dat zegt, van die zonde, kan ik horen, dat u iemand is, die naar de kerk gaat. En u mag wel weten, dat hier in huis gelukkig de Bijbel ook vaak open ligt en daarom weet ik, dat ik niet te hard mag

oordelen over iemand, die niet bestand is geweest tegen de verzoeking."

En toen vertelde Wiersma me, dat hij zich heel goed herinnerde, wie hem die fiets verkocht had. Het was een jongeman, die vroeger bij hem in de buurt had gewoond; hij was als soldaat in Indonesië geweest en werkte nu op een of andere fabriek. Hij was, als Wiersma het goed had, ongeveer een jaar geleden getrouwd. De oude vader en moeder van de jongeman woonden nog altijd ergens in de buurt van Wiersma's zaak en zo kende hij hem wel van gezicht. Toen hij met de fiets kwam, had de man iets gezegd over een jongere broer, die een nieuwe had gekregen en zonder argwaan had Wiersma de jongensfiets gekocht om hem daarna weer van de hand te doen."

„Maar toen is u toch zeker dadelijk naar die man toegegaan, hè vader?"

„Nee, jongen, ik heb nog wat met Wiersma zitten praten en nu hebben we afgesproken, dat hij zorgt, dat hij het adres krijgt, en dat we dan morgenavond samen naar de man gaan, die hem jouw fiets heeft verkocht.

Je moet goed begrijpen, het is nog niet hélemaal zeker, dat deze man hem gestolen heeft, al ziet het er wel naar uit. In ieder geval gaan we niet naar de politie als het enigszins anders kan, want je kent het spreekwoord: Wie eenmaal steelt is altijd een dief. En ik zou het niet graag op mijn geweten hebben dat iemand, die misschien éénmaal gestolen heeft, werkloos wordt en dat hij misschien nog verder op het slechte pad komt. Want hoe het ook zij, ik geloof wel, dat die Wiersma kijk op mensen heeft en die zei gisteravond: „Die jongen mag een slap karakter hebben, ik geloof maar

zo niet, dat hij een slecht mens is!" En dan mogen wij niet maken, dat hij het wordt, Jan."

„O, en dan moet ik zeker mijn hele leven zonder fiets blijven zitten," zei Jan mokkend. „Laatst, toen Kees stiekem m'n nieuwe vlakgom had weggepakt, heeft u hem voor straf de hele middag en avond naar bed gestuurd en als zo'n vent een fiets wegkaapt, dan is het zeker helemaal niet erg!"

Jans gezicht stond boos en zijn schouders stonden boos en hij liep boos. Hij vond, dat vader best eens wat flinker had kunnen optreden, nu ze nota bene wisten wie de fiets had en nog wisten wie hem gestolen had ook. . . .

„Ziezo, jongen, zo ver staat de zaak op het ogenblik. En ik begrijp best, dat jij dat niet erg ver vindt en denkt, dat het maar oneerlijk is, dat ik Kees laatst voor een vlakgommetje naar bed heb gestuurd en nu minder hard van stapel loop, maar dat zul je later wel beter begrijpen. Je moet nu je vader maar een beetje vertrouwen."

Jan gromde mokkend.

„Ja," vervolgde vader, „en je moet ook begrijpen dat, al heeft die dief een heleboel schuld, jij toch ook schuld hebt. Als jij je fiets binnen had gezet, was het niet gebeurd en wie weet, was die man geen dief geworden. Je kent het spreekwoord toch wel: De gelegenheid maakt de dief? En kun jij me zeggen wie hier de gelegenheid gemaakt heeft?"

„Nou ja, ik," zei Jan zacht. Maar die laatste opmerking raakte hem dieper dan hij wel liet merken.

Langs een grote omweg waren ze weer dicht bij huis gekomen en vader zei: „Jan, ik heb nog andere dingen aan mijn hoofd en jij moet ook maar proberen je gedachten bij je schoolwerk te houden. Misschien weten we overmorgen meer. Geloof nu maar, dat je vader en die verstandige, oude fietsenmaker heus

wel doen wat het beste is. En over wat ik daarnet over die gelegenheid gezegd heb, moet je toch ook nog maar eens nadenken.”

Toen ze de huiskamer binnenkwamen, zat moeder al met de anderen aan het ontbijt. Jan schoof stil achter zijn bord en twee dagen werd er over de fiets niet meer gesproken.

HOOFDSTUK VII

In een kleine benedenwoning in een van de nieuwe woonwijken aan de buitenkant van de stad zaten die Vrijdagsavond vier mensen rond de tafel. Jans vader, de fietsenmaker Wiersma, een jonge arbeider en zijn vrouw.

Eerst had de man geprobeerd zich flink te houden en had gebluft: „Wat wilt u van me, gaat u maar rustig naar de politie. Ik weet van geen fiets af en ik neem dit niet. . . .”

Maar na een paar ernstige, rustige woorden van Wiersma waren zijn handen gaan trillen, hij was bleek geworden en had gezegd: „Geeft u me alstublieft een kans. Het is de eerste keer en ik ben een stommeling geweest. Maar laat me u vertellen hoe het gekomen is en heus, ik zal alles terugbetalen. . . .”

Toen hij dat gezegd had, was zijn vrouw snikkend weggelopen. Jans vader en Wiersma bleven lang die avond. Ze spraken met de jonge arbeider. Die vertelde over zijn soldatentijd, hoe er „georganiseerd” werd in zijn troep en dat was toch eigenlijk ook stelen. . . . hoe moeilijk het was helemaal niet mee te doen, als je er niet uit wilde liggen bij de anderen. . . . hoe groot de verleiding was, hoe hij niet had willen meedoen en toch gemerkt had, dat je langzamerhand ging denken: is dat nou zo erg, ze doen het immers allemaal?

Terug in Nederland had hij dat alles afgeschud. Hij had

gauw werk gekregen en was toen ook getrouwd, want zijn meisje had al de jaren, dat hij weg geweest was, goed verdiend en alles voor hun huishouding gekocht. „En alles piekfijn voor mekaar, meneer, zo is m'n vrouw,” zei de man.

Toen ze eenmaal getrouwd waren, bleek het niet zo gemakkelijk om van zijn loon rond te komen. Niet dat hij het slecht getroffen had op de fabriek, maar ja, het was toch uitkijken, vooral omdat hij zelf nogal wat kleren nodig had in het begin.

Niet lang daarna wisten ze, dat er een kindje zou komen en daar moest ook weer van alles voor zijn. „En m'n vrouw houdt er van, dat alles goed en mooi spul is, meneer.”

En daarom had hij bedacht, dat hij zelf een kinderwagen wilde kopen, als verrassing voor zijn vrouw. Ze vond eigenlijk maar één soort mooi, had ze gezegd, die ronde op hoge wielen. Maar dat waren dure.

Eerst was hij van plan geweest om helemaal niet meer te roken, maar dat lukte niet al te best. Ze lachten hem er om uit op het werk en zo was hij er toch ongemerkt weer mee begonnen.

Daarna had hij geprobeerd om allerlei karweitjes in zijn eigen tijd op te knappen en eerst was dat aardig gelukt. Vrij vlot kreeg hij bijna vijftig gulden bij elkaar, maar daarna liep het niet erg meer. Zijn vrouw was telkens wat verdrietig, omdat ze nog geen kinderwagen hadden en ook geen geld hadden om er een te kopen. Ze begon te praten over het overnemen van een oude.

„Mijnheer,” zei de arbeider, die Jonker heette, tegen Jans vader, „ik weet niet of u zich dat kunt voorstellen, maar ze had zo vaak gezegd, dat ze een nieuwe wou hebben en mijn vrouw is ook gewend uit de tijd dat ze zelf verdiende om

mooie spullen te kopen, dat, . . . ik kon daar niet tegen. Of ik op het werk was of op de fiets zat, altijd was ik maar aan het piekeren hoe ik van vijftig gulden vijf en negentig kon maken. En toen op een dag — mijn vrouw had me net de vorige avond verteld, dat haar schoonzuster zo'n prachtige kinderwagen had gekocht — piekerde ik weer zo en toen kwam ik voorbij uw huis en daar zag ik een fiets staan. Ik dacht zo: die mensen hier hebben toch wel geld om weer een andere te kopen voor hun kinderen, ik pik 'em.

Nou, de rest weet u. En als u er werk van maakt, ben ik m'n baan kwijt en is alles uit. Mijn vrouw zal me dit nooit vergeven, meneer, ik ken haar — gelijk heeft ze trouwens — en m'n kleine jongen, daar heb ik me nou al maanden voor geschaamd, al van het ogenblik af dat ie voor het eerst in die wagen lag.

Was ik maar nooit uit Indonesië teruggekomen. Ik heb alleen maar ellende gemaakt, voor m'n vrouw, voor het kind, voor mezelf. . . .” En daarop liet Jonker een harde vloek volgen. Toen nam de fietsenmaker zijn pijp, die al lang uit was, uit zijn mond en zei langzaam en nadrukkelijk, en hij gebruikte woorden die Jonker in zijn vloek gezegd had: „God verdoemt niemand.”

„Wat bedoelt u?” zei Jonker. „Zit u me voor de gek te houden of mag ik soms geen vloek zeggen, als door één stomiteit m'n hele leven kapot is?”

„Ik bedoel alleen maar,” antwoordde Wiersma, „dat het niet helpt of u God vraagt om u te verdoemen, want dat doet God niet.”

„Nou, of God het doet of niet, daar heb ik geen verstand van, maar de mensen doen het zeker. Ik heb mensen voor minder zien ontslaan. En mijn vrouw. . . . ze heeft toch ze-

ker groot gelijk als ze niks meer van me wil weten. Alleen het kind begrijpt het nog niet. . . .”

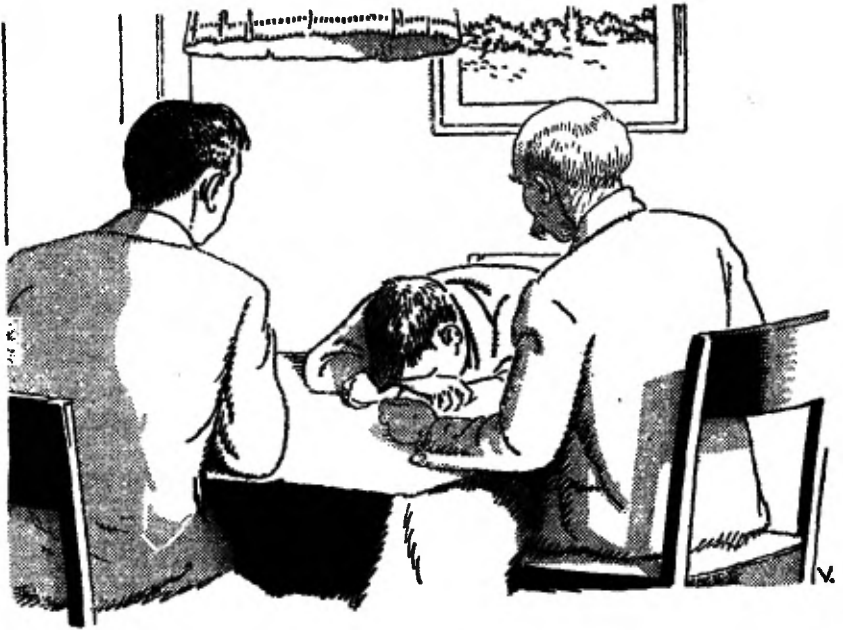
Toen begon Jans vader te spreken. Hij zei: „Ik ben blij, dat Wiersma dat daarnet gezegd heeft, dat God een mens, die in de knoei zit, niet veroordeelt. Wat er gebeurd is, is verkeerd, het is erg, het is diefstal, maar dat heeft u allemaal zelf al gezegd. Ik wil nu alleen maar zeggen: U moet niet bang zijn, dat ik naar de politie zal gaan of naar uw werkgever. Niet omdat ik zo gemakkelijk een nieuwe fiets voor m'n jongen kan kopen als u misschien dacht. Zelfs het kopen van een tweedehands fiets is voor mijn vrouw en mij een zaak van overleg en van zuinig zijn. Maar wat ons betreft, wordt er over deze zaak niet meer gesproken. Ik hoop heel erg, dat u zoiets niet weer zult doen. Hier heeft u mijn adres. Als u het eens wat ruimer krijgt, is het dunkt me ook voor u zelf het beste, wanneer u nog eens probeert deze fiets terug te betalen en er zo helemaal een punt achter te zetten. Maar dat heeft geen haast en wat mij betreft, staat die punt er nu achter en wat Wiersma betreft, ik ken hem nog maar kort, maar die zal hier zeker ook geen woord meer over spreken.”

Jans vader stak zijn hand uit en na een korte aarzeling nam Jonker die aan. Toen ineens ging hij met zijn hoofd op zijn handen liggen en begon te huilen.

Een ogenblik later opziend zei hij: „Het is mooi van u, meneer, maar toch kunt u alleen maar de buitenkant voor me redden. Hier thuis, voor m'n vrouw, maakt het immers toch geen verschil. . . .”

„Ik wilde, nu we hier toch zijn, eigenlijk ook wel even met uw vrouw spreken,” antwoordde Jans vader. „Ze zal nu erg verdrietig zijn, dat is u ook en het zou heel erg zijn als het

anders was, maar misschien zal ze ook begrijpen, dat wanneer God een mens niet veroordeelt om levenslang de gevolgen van zijn zonden te dragen, wij het dan ook niet mogen doen, vooral omdat we zelf niet onschuldig zijn.”
„Hoe bedoelt u dat, zelf niet onschuldig zijn?” vroeg Jonker nors.

„Ik bedoel,” was het antwoord, „dat als mijn zoontje zijn fiets binnen had gezet, zoals hij drommels goed weet dat hij moet doen, hij u niet in verleiding had gebracht. En als uw vrouw er zich gemakkelijker in kon schikken, dat er dingen zijn, die je graag wilt hebben en die je toch niet krijgen kunt, dan was u misschien niet op het idee van deze diefstal gekomen. Daarmee is de zaak niet recht gepraat, begrijp me

goed, maar dat bedoelde ik toen ik zei, dat uw vrouw en anderen „niet onschuldig zijn”.

„Nou,” zei Jonker, „ik zou liegen als ik beweerde, dat ik u helemaal kon volgen, maar u bedoelt het goed en u weet niet wat een dienst u me bewijst, als u eerst met m'n vrouw praat. Want als we straks alleen zijn, dan krijgen we ruzie en dan weet ik niet hoe het loopt, ondanks al uw goeie bedoelingen. . . . M'n vrouw is in de keuken, denk ik. Ze zal wel zitten huilen. Nogal logisch, als je zo'n vent getroffen hebt als ik. . . .”

Jans vader ging de deur uit, naar de keuken. Wiersma beet op de pijp, die al lang uit was. Jonker zat, het hoofd op de armen steunend, aan tafel. Op de schoorsteen tikte het kleine klokje hard en nadrukkelijk. . . . Het was stil in de kamer.

Was het een kwartier later, of een half uur, toen de deur zacht openging en Jonker's vrouw binnenkwam, naast de stoel van haar man ging staan en zachtjes zei: „Jaap, wil je het me vergeven en zullen we het samen proberen?”

Jonker hief langzaam zijn hoofd op; in zijn ogen was nog iets van een dier in het nauw. Zijn stem klonk schor toen hij zei: „Wel. . . . (en hier vloekte Jonker weer, maar de toon was anders dan de eerste maal), meen je dat... na dit allemaal?”

Wiersma's pijp kwam langzaam uit de mond. „Uw vrouw bedoelt,” zei de oude fietsenmaker, „dat als God iemand niet verdoemt, wij het ook niet mogen doen en daarom wou ik ook graag, dat u dat niet meer zei, dat woord bedoel ik, want daarmee doet u God heus groot onrecht.”

„Ik zou liegen als ik zei, dat ik het helemaal begreep,” zei Jonker hoofdschuddend, „maar het zou me niet verbazen als

u gelijk had, na vanavond . . .” Hij hield de hand van zijn vrouw vast.

Het was weer stil in de kamer. Jans vader stond nu in de deuropening, Jonker's vrouw stond bij haar man, die nog op dezelfde plek achter de huiskamertafel zat en Wiersma zat, de stoel wat achteruit geschoven, aan de andere kant. Weer nam hij zijn pijp uit de mond en legde die nu op tafel, de kop scheef tegen het vaasje, dat middenop het kleed stond. „Zullen we bidden?” zei hij. Op de een of andere manier klonken die onverwachte woorden heel vanzelfsprekend uit de mond van de oude fietsenmaker. De hoofden bogen zich, ieder vouwde de handen, Jans vader nog staande bij de deur, Jonker en zijn vrouw naast elkaar aan de lange kant van de tafel.

En door de stille kamer klonk Wiersma's stem:

„Onze Vader, die in de hemelen zijt,
Uw naam worde geheiligd,
Uw koninkrijk kome,
Uw wil geschiede gelijk in de hemel alzo ook op aarde.
Geef ons heden ons dagelijks brood
En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven
onze schuldenaren.
En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van
de boze,
Want Uwer is het koninkrijk, en de kracht, en de
heerlijkheid, in der eeuwigheid, Amen.”

Later, toen ze samen wegfietsten, zei Jans vader tegen Wiersma: „Ik ben blij, dat het zo gelopen is vanavond, Wiersma, en ik hoop, dat het verder goed gaat met die Jonker en zijn vrouw.”

„Ik geloof niet, dat dat nòg eens mis zal gaan, meneer,” was Wiersma's antwoord, „en ik ben heel blij, dat u het zo hebt opgevat. Maar nou es wat anders, die jongen van u, die zit nou toch maar lelijk zonder fiets, hè?”

„Tja, Wiersma, dat is niet anders, nu de zaak zo geregeld is. Onze Jan zal wel geduld moeten hebben tot volgend jaar, want u weet, we hebben een flink gezin en er komt in dèze

dure tijd heel wat kijken. Maar daar zal hij wel overheen komen, want een kniesoor is Jan niet gelukkig.”

„Kijkt u eens, meneer,” hernam Wiersma weer, „nou had ik zo gedacht: Ik heb laatst heel goedkoop een fiets ingekocht, toen ik een nieuwe verkocht had. Als ik die nou eens gratis voor u opknapte, dan kunt u hem krijgen voor wat ie mij gekost heeft en dat is niet veel.” Hij noemde een klein bedrag.

„U is een wonderlijke man, Wiersma, om nu ook nog weer aan die jongen van mij te denken, zo zijn er niet veel.”

„Wonderlijk, helemaal niet wonderlijk,” antwoordde Wiersma wat grommerig, „ik probeer alleen maar m'n ogen open te hebben voor de mensen om me heen. Da's niet wonderlijk, da's alleen maar gewoon, zoals het hoort. En me dunkt, we moesten maar even vlug zaken doen, meneer, want ik moet hier rechtsaf, en dan ben ik thuis.”

„Wiersma,” zei Jans vader, „dan heel graag. Misschien is het goed, als ik het maar een verrassing laat, dan stuur ik hem volgende week wel naar u toe. Ik vertel hem maar niets van de hele geschiedenis van vanavond, geloof ik. Maar u zult me een reusachtig plezier doen, als u hem kunt uitleggen, dat de dief geen schurk was, maar een gewoon mens, want dat wil er bij hem nog niet erg in.”

„'t Komt in orde, meneer,” was het antwoord, „en als u die Jan van u volgende Vrijdag stuurt, dan zal hij niet geloven, dat het een oude fiets is, die bij Wiersma in de werkplaats staat. Want als ik eenmaal ergens aardigheid in heb, nou ja, dan heb ik er ook aardigheid in. . . .”

HOOFDSTUK VIII

Het was een rare week voor Jan. Vader had alleen maar opgewekt gezegd: „Jan, ik heb iemand gevonden, die de hele zaak van je fiets zal oplossen, zó, dat er niemand voor in de gevangenis komt en ook zó, dat we niet de familie Veldman in dezelfde positie brengen waarin wij nu zijn.”

„Dus ik krijg hem niet terug?” had Jan gevraagd, wel wat aarzelend, want vader zou toch niet zo monter kijken als hij voorgoed zijn karretje kwijt was. Hij begreep er niet veel van, maar besloot, toen vader gezegd had: „Jan, Vrijdag weten we alles precies, tot zolang moet je maar geduld hebben,” om zijn mond maar te houden en zo rustig mogelijk af te wachten. Maar de fiets was toch niet vaak uit zijn gedachten al die dagen.

De Vrijdag brak aan en aan het ontbijt zei moeder: „Jan, vader is al weg, maar hij heeft dit adres achtergelaten, daar moet je vanmiddag na schooltijd even voor hem naar toe. Die meneer, waar je heen moet, weet dat je komt.”

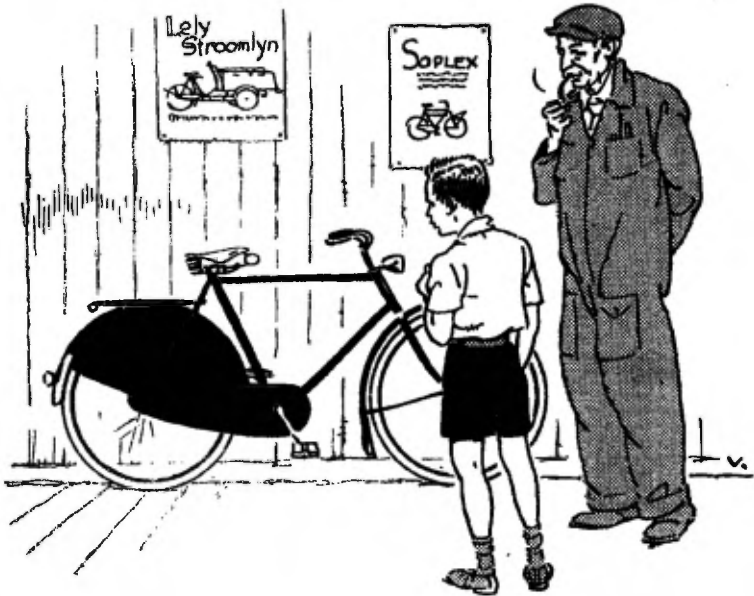
„’t Is toch dezelfde, die weet dat m’n fiets gestolen is, moeder?”

„Ik geloof het wel, Jan,” antwoordde moeder, „maar dat zie je dan vanmiddag wel. Hier is een dubbeltje voor de bus.”

„Da's niet genoeg, moeder, ik moet toch zeker ook nog terug?”

„Ach natuurlijk,” zei moeder, „goed dat je er aan denkt. Dag, jongen, ga maar gauw naar school.”

Het is een raar gevoel om in een bus te zitten met een briefje

in je zak waar alleen opstaat „Van Kempstraat 39” en om verder helemaal niet te weten waar je heengaat of wat je eigenlijk gaat doen. Het is een nog vreemder gevoel, om dan ineens in de werkplaats van een fietsenmaker te staan, met een blinkende fiets voor je neus en een oude man met een pijp in z'n mond er bij, die zegt: „Zo, Jan, denk je dat een jongen zoals jij tevreden zou kunnen zijn met zo'n karretje?”

Dan weet je niet of je voor de mal gehouden wordt of niet en dan mompelt je dus maar wat met je ogen naar de grond. Maar als diezelfde oude man, nog steeds met zijn pijp in de hoek van zijn mond dan zegt: „Nou, dan zou ik hem straks maar meenemen als ik jou was, dan krijg ik hier meteen weer wat ruimte,” dan kun je je ogen niet langer naar de grond houden, maar dan kijk je naar die blinkende fiets en dan naar die oude man met zijn pijp en zijn kleine lachogen en je zegt met een stem die heel anders klinkt dan anders: „Is het heus waar, meneer, is die echt voor mij?”

„Hij is echt voor jou, Jan,” had Wiersma gezegd, „maar er is nog een uitleg bij en als ik je die geef, dan moet ik een beetje met je praten als met een groot mens. Want het is een geschiedenis van grote mensen, waarvan je wat moet proberen te begrijpen.”

Toen vertelde Wiersma het verhaal van een man en een vrouw, die graag mooie dingen wilden hebben voor zichzelf en voor hun kindje dat zou komen. Eerst, toen de vrouw zelf ook geld verdiende, kon dat ook wel, maar later, toen ze alleen het weekgeld van de man hadden, moesten ze zuinig zijn. Wel hadden ze geld voor een huis en eten en kleren, maar er waren ook wel dingen die niet konden. Nu wilde de vrouw zo heel graag een erg mooie kinderwagen hebben voor de baby en de man wilde zijn vrouw natuurlijk graag blij maken.

Hij had geprobeerd om meer geld te verdienen, maar kon toch niet genoeg bij elkaar sparen voor zo'n dure kinderwagen.

„En toen, Jan,” zei Wiersma, „zag die man jouw fiets staan en hij dacht: Als ik die meeneem en verkoop, heb ik net genoeg

voor de kinderwagen. Die man deed dat en sinds die tijd was hij niet gelukkig meer. Hij was bang, dat het uit zou komen en dat dan zijn baas hem weg zou sturen; hij was bang, dat het uit zou komen en dat zijn vrouw dan zou zeggen: bah, ik wist niet dat jij een gemene dief was, dat had ik nooit van je gedacht: Ga maar weg.

Hij was bang, dat het uit zou komen en dat zijn kindje als het groter werd, zou denken: Mijn vader is een dief.

Nu is het allemaal uitgekomen, Jan, maar behalve je vader en jij, die man en zijn vrouw en ik weet niemand het. Die man heeft erge spijt en zijn vrouw begrijpt wel, dat zij óók schuld heeft, omdat ze niet tevreden was met wat ze had, maar altijd dacht aan de dingen die ze niet had. En nu hebben we afgesproken, dat we er niets van verder gaan vertellen, zodat die mensen ongemerkt samen opnieuw kunnen beginnen.

Maar je vader en ik vonden, dat het toch wel heel naar was voor jou zo zonder fiets en daarom heeft je vader een oude fiets bij me gekocht en ik heb hem zo'n beetje opgeknapt." Zo'n beetje opgeknapt, dacht Jan. Je zou denken, dat het een spiksplinternieuwe was; er zaten zelfs gouden biesjes op het zwarte lak.

„En breng maar niemand meer in verzoeking, door hem zo maar buiten te laten staan,” vervolgde de oude fietsenmaker ernstig.

„In verzoeking,” zei Jan zacht, „dat staat in het Onze Vader. . . . Bedoelt u dat die man door mijn schuld een dief is geworden, meneer?”

„Je hebt er in ieder geval wel mee te maken, Jan, maar gelukkig vergeeft God het zowel jou als de man, die je fiets wegnam, anders zouden we allemaal wel onder een zware

schuld leven. Maar ik hoor, dat jij het Onze Vader kent, dus dan weet je dat wel."

Jan kreeg een kleur, maar gelukkig scheen Wiersma het niet te merken, want hij zei: „Nou, jongen, heb maar veel plezier van je fiets en doe je vader de groeten van me. Denk je, dat je het kunt vinden naar huis?"

„O ja, best, meneer. En nog wel bedankt, meneer," zei Jan en gaf de fietsenmaker een stevige hand.

Toen stapte hij op de glimmende fiets en kon haast niet geloven, dat die nu van hem was.

Thuis zaten ze al aan tafel, toen Jan aankwam. Hij zag allemaal glundere gezichten: Vader had het geheim verklapt en iedereen was blij voor Jan, dat kon je zien.

Jan vloog eerst zijn moeder om de hals. Want hoe moet je je moeder ook anders laten merken hoe blij je bent? En hij zei aan haar oor: „U wist het best, hè, u met uw dubbeltje voor de bus terug! . . . Hij lijkt wel nieuw," vervolgde hij toen, „de fiets bedoel ik, hij is gewoon schitterend. O ja, vader en u moet de groeten hebben van meneer Wiersma. . . ."

Die avond na tafel bad Jan voor het eerst het Onze Vader weer mee en 's avonds bij het naar bed gaan kwam vader hem welterusten zeggen en zei: „Zo, Jan, ik was blij, dat jij weer mee kon bidden vanavond. Was dat alleen omdat je weer een fiets hebt of was het om wat anders?"

Jan keek vader aan en antwoordde: „Het was om wat anders, vader, het was omdat. . . . het was omdat ik het nu beter begrijp. . . . Die Wiersma is een fijne man, vader."

„Ja," zei vader, „die Wiersma is een echte Christen; ik ben blij, dat hij even met je gepraat heeft. . . ."

HOOFDSTUK IX

Het verhaal van de gestolen fiets heeft nog een slot. Dat kwam veel later, toen het al tegen Kerstmis liep en niemand meer aan het geval dacht.

Op een dag lag er namelijk in de brievenbus een brief. Er stond alleen een naam op en geen adres. Er zat ook geen postzegel op: iemand had hem in de bus gestopt.

Toen Jans vader hem openmaakte, zag hij dat er geld in zat: 45 gulden en een klein reepje papier, waarop stond: Voor de fiets. Jonker en zijn vrouw hadden hun schuld willen betalen . . .

's Avonds hoorde Jan van vader wat er in de brief zat en ook, dat vader en moeder vonden, dat dit geen „gewoon” geld was en dat ze het dus niet op een „gewone” manier wilden besteden.

De Zaterdagmiddag daarop stapten vader en Jan naar het dorp. Eerst gingen ze naar een winkel, waar je boeken en wandteksten kon kopen. Ergens aan een muur hing het Onze Vader ingelijst.

Vader vroeg: „Heeft u daar nog een exemplaar van? Wilt u er dan twee, elk apart, voor me inpakken?”

De winkelier deed wat hem gevraagd werd en maakte twee gelijke pakjes.

Buiten zei vader: „Deze is voor jou, Jan, om boven je bed

te hangen. Het zal je helpen een paar dingen goed te onthouden in je leven. En dit andere pakje gaan we naar het postkantoor brengen; dat is voor de man, die jouw fiets had weggenomen en die hem nu heeft willen terugbetalen.” Jan had het gevoel, dat er iets bijzonders gebeurde, toen hij met het pakje onder zijn arm het postkantoor binnenging en

toen hij vader het andere pakje zag adresseren. Niemand dan vader en hij, en de man en de vrouw naar wie het tweede pakje ging, wist wat het Onze Vader te maken had met een gestolen fiets.

Buiten voor het postkantoor, op de hoek, stond in de vochtige kou een juffrouw van het Leger des Heils met een hoed met linten op. Ze liep heen en weer voor een ijzeren pot met

een gleuf, die aan drie stokken was opgehangen. In die pot kon je geld doen voor het Kerstfeest van arme en eenzame mensen.

Als er iemand iets in de pot deed, zei de juffrouw opgewekt: „Dank u wel, meneer, dank u wel, dame. . . .” Maar er deden niet zoveel mensen wat in, die Zaterdag. Iedereen had het koud en liep vlug door en sommigen dachten: Het leven is tóch al zo duur en anderen: Je moet tóch al zoveel geven en dan deden ze maar net of ze de ijzeren pot niet zagen.

Daar kwam een mijnheer met een jongen uit het postkantoor. De jongen had een pakje onder zijn arm en de mijnheer had een kreukelige enveloppe in de hand. Toen ze vlak bij de pot waren, zei de mijnheer: „Me dunkt, Jan, je moet dit kerstgeld hier maar in doen, misschien hebben een paar arme mensen er een blij Kerstfeest door.” Hij gaf de enveloppe aan de jongen. Die stapte op de pot toe en deed langzaam het papiergeld uit de enveloppe in de brede gleuf. Je kon zien, dat hij het ernstig en gewichtig vond, wat hij deed.

Toen gingen de mijnheer en de jongen verder. Ze keken alsof ze een prettig geheimpje hadden samen.

„Dan heb je ook centen te veel, als je een kind zoveel geld in die pot van jullie laat doen,” zei de fietsenbewaker, die op een afstandje had staan kijken even later tegen de juffrouw van het Leger des Heils.

„Als jij een beetje mensenkennis had, Van Dijk, dan had je gezien, dat die mensen net zo min centen te veel hebben als jij,” was het rustige antwoord. „Maar ze zagen er uit, alsof ze er wat van begrepen hadden en dat is meer dan je van veel anderen kunt zeggen.”

„Er wat van begrepen? Wat bedoel je?” zei de man die de fietsen bewaakte.

„Begrepen, dat God liefde is, bedoel ik, Van Dijk,” zei de jufvrouw van het Leger des Heils en ze hervatte haar wacht, acht passen heen en acht passen terug in de vochtige kou langs haar ijzeren pot.